

بررسی موانع موثر بر فعالیتهای تحقیقاتی از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۸۹

شمسی میری غفارزاده^۱، حسن نظری^۲، دکتر مرتضی متذکر^{۳*}

تاریخ دریافت: 1391/05/28 تاریخ پذیرش: 1391/08/25

چکیده

پیش زمینه و هدف: بررسی حاضر با هدف شناسایی موانع موثر بر فعالیتهای تحقیقاتی، از دیدگاه اعضای هیئت علمی دانشگاه علوم پزشکی ارومیه در سال ۱۳۸۹ انجام گردید.

مواد و روش کار: پژوهش به روش توصیفی-مقطعی با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته از طریق نمونه گیری تصادفی بر روی ۱۱۷ نفر در زمینه فعالیتهای پژوهشی و موانع فردی، درون سازمانی، برون سازمانی، ماهیتی و نگرش آنان به مقوله پژوهش، بررسی و داده‌ها با استفاده از نرم افزار SPSS و آزمون‌های آمار توصیفی و طیف لیکرت آنالیز شد.

یافته‌ها: از ۱۱۷ نفر مورد مطالعه، ۳۹ نفر (۳۳/۳٪) زن و ۷۸ نفر (۶۶/۷٪) مرد بودند. از دانشکده پزشکی ۶۳ نفر، پرستاری و مامایی ۲۸ نفر، بهداشت و پیراپزشکی ۲۶ نفر وارد مطالعه شدند. در سه سال گذشته ۸۲/۹ درصد از اعضای هیئت علمی، در اجرای طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه مشارکت داشته و ۸۲/۹ درصد در مجلات داخل یا خارج از کشور مقاله چاپ شده یا در دست چاپ داشته‌اند و ۹۲/۳ درصد در یک یا چند کنگره داخل یا خارج از کشور شرکت نموده‌اند. اهم موانع تحقیق در دانشگاه عبارت بود از: پایین بودن بودجه طرح‌های تحقیقاتی، عدم برابر سازی کار ساعت تحقیق با کار ساعت تدریس در دانشگاه، بی تأثیر بودن نتایج تحقیق در تصمیم گیری مدیران و برنامه ریزان در سطح کشور، حرفه‌ای نبودن امور تحقیقاتی در ایران، عدم استفاده کاربردی از نتایج طرح‌های تحقیقاتی، عدم تعیین اولویت‌های پژوهشی مبتنی بر نیاز سنجی، طولانی بودن مسیر و مدت زمان تصویب طرح‌های تحقیقاتی.

بحث و نتیجه گیری: از دیدگاه اعضای هیئت علمی، فعالیتهای تحقیقاتی تحت تأثیر موانع متعددی است که به اهم آنان اشاره شد. بازنگری قوانین، طراحی سیستم‌های کارگشا و تنظیم برنامه‌های منسجم در زمینه توانمندسازی و ایجاد شرایط انگیزه و علاقه به تحقیق، می‌تواند در حل این موانع موثر باشد.
کلید واژه‌ها: موانع، تحقیق، هیئت علمی

دو ماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه، دوره دهم، شماره ششم، پی در پی 41، بهمن و اسفند 1391، ص 866-858

آدرس مکاتبه: ارومیه، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه، معاونت تحقیقات و فناوری، تلفن: ۰۴۴۱-۲۲۳۱۹۳۰

Email: motazakker@yahoo.com

مقدمه

پژوهش در آن کشور است (۳) و توسعه صنعتی، اقتصادی و اجتماعی جوامع، مرهون تحقیق مستمر در تمامی زمینه‌هاست (۴). اهمیت دادن به امر تحقیقات و افزایش فعالیتهای پژوهشی در هر کشور سبب توسعه و پیشرفت شده، خود کفایی و استقلال واقعی را برای آن مملکت به ارمغان می‌آورد.

انسان امروزی در عصری به سر می‌برد که اطلاعات یکی از کلیدی‌ترین عناصر آن به حساب می‌آید و تمامی فرایندهای اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، فرهنگی، آموزشی، زیستی و امثال آن، عمیقاً به اطلاعات نیازمندند (۲،۱). یکی از مهم‌ترین عوامل رشد و شکوفایی هر کشوری، توجه به امر تحقیق و

^۱ دکترای انسان شناسی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه

^۲ دانشجوی کارشناسی ارشد مدیریت سیستم‌های اطلاعاتی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد مهاباد

^۳ استادیار و پروفیسور بالینی، دانشگاه علوم پزشکی ارومیه (نویسنده مسئول)

پس از انجام اصلاحات نهایی، مناسبت پرسشنامه جهت سنجش اهداف طرح پژوهشی مورد تأیید قرار گرفت. جهت تعیین پایایی ابزار به منظور ثبات درونی، از ضریب آلفای کرونباخ استفاده شد که پس از توزیع پرسشنامه بین ۲۰ تن از اعضای هیئت علمی دانشگاه، پایایی ابزار ۸۹/۵ درصد مورد تأیید قرار گرفت. بخش اول پرسشنامه شامل اطلاعات شخصی و شغلی نظیر سن، جنس، مرتبه علمی، گروه آموزشی، دانشکده مربوطه، تعداد طرح‌ها و مقالات پژوهشی، شرکت در کنگره‌های علمی، شرکت در برنامه‌های توانمندسازی (کارگاه‌ها) بود. در بخش دوم، سؤالاتی در زمینه عوامل شخصی بازدارنده تحقیق شامل ۱۲ سؤال بود. در بخش سوم پرسشنامه، سؤالاتی در مورد عوامل درون سازمانی بازدارنده تحقیق شامل ۱۹ سؤال بود. در بخش چهارم پرسشنامه، سؤالاتی در مورد عوامل برون سازمانی بازدارنده تحقیق شامل ۱۰ سؤال بود. بخش پنجم پرسشنامه، شامل هفت سؤال در ارتباط با موانع ماهیتی در امر تحقیق بود. و بخش ششم پرسشنامه، که به نگرش اعضای هیئت علمی نسبت به امر تحقیق بود شامل ۳۵ سؤال در مقیاس چهار نکته‌ای لیکرت (موافقم، نسبتاً موافقم، نسبتاً مخالفم، مخالفم) طراحی گردید. پرسشنامه‌ها به صورت بی نام و توسط پژوهشگر و مسئولین دفاتر گروه‌های آموزشی توزیع و جمع آوری گردید. به دلایلی نظیر عدم تمایل نسبت به تکمیل پرسشنامه و نداشتن وقت کافی علیرغم توزیع ۲۴۰ پرسشنامه و افزایش زمان گردآوری داده‌ها به یک برابر زمان پیش بینی شده در طرح، مجموعاً ۱۱۷ نفر پاسخگو بودند. برای تحلیل داده‌ها، نرم افزار spss-15 بکار رفت.

یافته‌ها

در این مطالعه دیدگاه کلیه اعضای هیئت علمی دانشکده‌های ذی‌ربط دانشگاه علوم پزشکی (۲۴۰ نفر) مورد ارزیابی قرار گرفت با این حال با بازگشت ۴۹ درصد (۱۱۷ نفر) از پرسشنامه‌ها نتایج

بین تحقیقات و میزان پیشرفت حقیقی در هر کشور رابطه مستقیم وجود دارد و تا زمانی که کشور و دانشگاه‌های کشور از دستاوردهای تحقیقات راهبردی، کاربردی و توسعه در برنامه ریزی‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و نیز در برنامه‌های آموزشی بهره نبرند به توسعه پایدار و توسعه اجتماعی به مفهوم واقعی دست نخواهیم یافت و به تولیدات تحقیقات و فناوری دیگران نیازمند خواهیم بود (۳). بدیهی است ارتقا و پیشرفت دانش، مرهون بررسی تولیدات پژوهشی دانشگاه‌ها و یافتن معضلات موجود است تا راه را برای رشد فعالیت‌های پژوهشی در سال‌های آتی روشن سازد (۱۲). مشکلات مالی، بودجه و نحوه توزیع منابع از مشکلات عمده پژوهش‌های دانشگاهی در همه کشورهای در حال توسعه است (۷). عدم کاربست نتایج از دیگر نارسائی‌های پژوهش است. هدفمند نبودن آن‌ها و فقدان یک ارتباط تعاملی و زبان مشترک بین پژوهشگران و سیاست‌گذاران علمی از عوامل عمده‌ای است که بر این مشکل می‌افزاید (۸). با توجه به طیف وسیع موانع موثر بر فعالیت‌های تحقیقاتی از ابعاد درونی و بیرونی، این تحقیق با عنوان بررسی موانع موثر بر فعالیت‌های تحقیقاتی در حیطه‌های فردی، درون سازمانی، برون سازمانی، ماهیتی و نگرشی انجام شد، تا بدین وسیله استراتژی‌های مناسبی را در ارتقای سطح کمی و کیفی فعالیت‌های پژوهشی تدوین نمایند.

مواد و روش‌ها

این مطالعه از نوع توصیفی - مقطعی بوده که در سال ۱۳۸۹ انجام گردید. جامعه آماری کلیه اعضای هیئت علمی دانشکده‌های ذی‌ربط دانشگاه علوم پزشکی (۲۴۰ نفر) می‌باشد. جمع آوری داده‌ها با استفاده از پرسشنامه محقق ساخته صورت گرفت. جهت تعیین اعتبار پرسشنامه از شاخص اعتبار محتوایی استفاده شد بدین صورت که توسط ۱۴ نفر از اعضای هیئت علمی دانشگاه و

ذیل حاصل شد: در توزیع جنسی افراد مورد مطالعه ۳۹ نفر (۳۳/۳٪) زن و ۷۸ نفر (۶۶/۷٪) مرد بودند. میانگین سنی افراد ۴۱/۹۰ سال، حداقل سن ۲۷ سال و حداکثر سن ۵۵ سال بود. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی مورد مطالعه بر حسب دانشکده نشان داد که به ترتیب از دانشکده پزشکی ۶۳ نفر (۵۳/۸٪)، پرستاری و مامایی ۲۸ نفر (۲۳/۹٪) و بهداشت و پیراپزشکی ۲۶ نفر (۲۲/۲٪) وارد مطالعه شده‌اند. همچنین این افراد در بین گروه‌های آموزشی دانشگاه همچون گروه آموزشی علوم پایه پزشکی، بالینی پزشکی، پرستاری و مامایی، پیراپزشکی و بهداشت به ترتیب ۳۵ نفر (۲۹/۹٪)، ۲۸ نفر (۲۳/۹٪)، ۲۸ نفر (۲۳/۹٪)، ۵ نفر (۴/۳٪) و ۲۱ نفر (۱۷/۹٪) توزیع شده‌اند. توزیع فراوانی اعضای هیئت علمی مورد مطالعه بر حسب مرتبه دانشگاهی نیز نشان داد که ۳۹ نفر (۳۳/۳٪) مربی، ۶۰ نفر (۵۱/۳٪) استادیار، ۱۷ نفر

(۴/۵٪) دانشیار و تنها ۱ نفر (۰/۹٪) استاد می‌باشند. در سه سال گذشته ۹۷ نفر (۸۲/۹٪) از اعضای هیئت علمی مورد مطالعه در اجرای طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه مشارکت داشته‌اند و در این مدت در اجرای ۴۸۱ طرح تحقیقاتی و پایان نامه دانشجویی در داخل و خارج از دانشگاه شرکت نموده‌اند. در این مدت ۹۷ نفر (۸۲/۹٪) از آنان در یکی از مجلات داخل یا خارج از کشور مقاله چاپ شده یا در دست چاپ داشته‌اند و تعداد ۳۷۰ مقاله در مجلات داخل و خارج از کشور به چاپ رسانده‌اند. همچنین ۱۰۸ نفر (۹۲/۳٪) نیز در یک یا چند کنگره برگزار شده داخل یا خارج از کشور شرکت داشته‌اند و بیشترین فراوانی شرکت در کنگره‌های داخلی برای ارائه پوستر بوده است (۱۹۹ مورد) و کمترین فراوانی شرکت در کنگره‌های خارجی به عنوان شرکت کننده بوده است (۱۴ مورد).

جدول شماره (۱): توزیع فراوانی افراد تحت مطالعه بر حسب تأثیرپذیری آنان از عوامل درون سازمانی بازدارنده تحقیق

عوامل درون سازمانی بازدارنده از پژوهش	فراوانی مطلق	فراوانی نسبی
عدم برابری کارساعت تحقیق با کارساعت تدریس در دانشگاه	۵۵	۴۷
طولانی بودن مسیر تصویب طرح‌های تحقیقاتی	۵۰	۴۲/۷
عدم حمایت جدی مسئولین دانشگاه از محققان	۴۹	۴۱/۹
عدم ارزش گذاری مادی و معنوی بین محقق و غیرمحقق در دانشگاه	۴۹	۴۱/۹
پایین بودن بودجه طرح‌های تحقیقاتی	۴۷	۴۰/۲
عدم انجام تحقیقات تیمی در دانشگاه (همکاری گروه‌های آموزشی مختلف در انجام طرح‌های تحقیقاتی)	۴۶	۳۹/۳
پایین بودن ضریب ریالی حق التحقیق در مقایسه با حق التدریس	۴۵	۳۸/۵
عدم چاپ بدون نوبت مقاله حاصل از طرح تحقیقاتی یا پایان نامه مصوب شورای پژوهشی در مجله دانشگاه	۴۲	۳۵/۹
پایین بودن سرانه تحقیق در دانشگاه	۴۲	۳۵/۹
نبودن امکانات و تجهیزات لازم برای انجام تحقیق	۴۱	۳۵
فعال نبودن مراکز تحقیقاتی تخصصی در مراکز آموزشی درمانی دانشگاه	۳۶	۳۰/۸
عدم پیگیری مسئولین دانشگاه در استفاده کاربردی از نتایج طرح‌های تحقیقاتی انجام یافته در دانشگاه	۲۸	۲۳/۹
مدت زمان لازم برای تصویب طرح‌های تحقیقاتی طولانی است	۲۷	۲۳/۱
دسترسی به منابع اطلاعاتی مشکل است	۲۶	۲۲/۲
عدم همکاری مسئولین مجله دانشگاه در ارائه رهنمود برای چاپ مقاله در مجلات خارجی	۲۴	۲۰/۵
عدم همکاری معاونت پژوهشی با محققان در زمینه تدوین پروپوزال، گزارش نهایی، استخراج مقاله از طرح و پایان نامه و ارائه خدمات تایپ، پرینت و زیراکس	۱۸	۱۵/۴
عدم نظارت حوزه معاونت پژوهشی دانشگاه بر نحوه اجرای طرح‌های تحقیقاتی	۱۱	۹/۴
عدم برگزاری کارگاه‌های روش تحقیق، آمار و مقاله نویسی در دانشگاه	۴	۳/۴
برخورد کارکنان حوزه معاونت پژوهشی مناسب نیست	۴	۳/۴

جدول شماره (۲): توزیع فراوانی افراد تحت مطالعه بر حسب تأثیرپذیری آنان از عوامل برون سازمانی بازدارنده تحقیق

نسبی	مطلق	عوامل برون سازمانی بازدارنده از پژوهش
۴۷	۵۵	بی تأثیر بودن نتایج تحقیق در تصمیم گیری مدیران و برنامه ریزان در سطح کشور
۴۳/۶	۵۱	عدم حمایت جدی مسئولین از محققان و دست آوردهای آنان
۴۱	۴۸	تحقیقات کاربردی منطبق بر نیازهای جامعه نیستند (نیاز سنجی انجام نمی‌شود)
۳۸/۵	۴۵	عدم ارزش گذاری مادی و معنوی بین محقق و غیرمحقق در جامعه
۳۷/۶	۴۴	عدم اعتماد به نتایج طرح‌های تحقیقاتی انجام یافته در کشور
۳۵/۹	۴۲	استفاده از نتایج تحقیق در برنامه ریزی و اجرای امور فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، علمی و ... در فرهنگ ما جایی ندارد
۲۶/۵	۳۱	پایین بودن سرانه تحقیق در کشور
۲۶/۵	۳۱	چون دست آوردهای علمی محققان در داخل کشور به دلیل بی توجهی بخش دولتی و فعال نبودن بخش خصوصی به مرحله استفاده و تولید انبوه نمی‌رسد لذا برای انجام تحقیق انگیزه ندارم
۲۵/۶	۳۰	عدم وجود انجمن‌های صنفی محققان در سطح استان‌ها
۲۱/۴	۲۵	تحقیقات یک امر دانشگاهی نیست و باید به یک امر ملی بدل شود

جدول شماره (۳): توزیع فراوانی افراد تحت مطالعه بر حسب تأثیرپذیری آنان از موانع ماهیتی بازدارنده تحقیق

نسبی	مطلق	موانع ماهیتی بازدارنده از پژوهش
۴۷/۹	۵۶	امور تحقیقاتی در ایران حرفه‌ای نیست
۳۷/۶	۴۴	کار پژوهشی دقت، وسواس، ظرافت و حساسیت خاصی را طلب می‌کند.
۳۷/۶	۴۴	کار تحقیقاتی بسیار وقت گیر و پردردسر است
۳۴/۲	۴۰	تدریس از تحقیق آسان‌تر و پردرآمدتر است
۱۸/۸	۲۲	انتخاب مسئله تحقیق از بین مسایل مختلف موجود در جامعه مشکل است.
۱۶/۲	۱۹	اجرای طرح‌های تحقیقاتی در قیاس با استفاده از نتایج طرح‌های تحقیقاتی انجام یافته در کشورهای پیشرفته مطمئن و مقرون به صرفه نمی‌باشد
۱۰/۳	۱۲	نتایج کار تحقیقاتی بسیار دیر مشخص می‌شود

- نحوه نگرش اعضای هیئت علمی دانشگاه به مقوله پژوهش با استفاده از آزمون طیف لیکرت مورد ارزیابی قرار گرفت. بر این اساس نگرش اعضای هیئت علمی دانشگاه به مقوله پژوهش ۶۵/۸۹ درصد بوده و مثبت ارزیابی شد و ۳۴/۱۱ درصد دارای نگرش منفی به تحقیق بودند که اهم ابعاد ضعیف نگرش هیئت علمی به مقوله پژوهش به شرح زیر استخراج گردید:
- وظیفه اصلی اعضای هیئت علمی آموزش است.
- حق الزحمه ساعتی انجام پژوهش بسیار پایین است.
- سرانه پژوهش در کشور ما پایین است.
- اعضای هیئت علمی وقت کافی برای تحقیقات ندارند.
- طرح ایده‌های نو و خلاقانه در جهت ارتقای پژوهش مورد استقبال مسئولین قرار نمی‌گیرد.
- اولویت‌های تحقیقاتی مشخص نیست.
- در کشور ما از نتایج تحقیقات استفاده نمی‌شود.
- پژوهشگران در جامعه از جایگاه مناسبی برخوردار نیستند.

انجام شده بود، نشان داد که کمبود وقت و مشغله زیاد، وجود مسئولیت‌های اجتماعی، ناآشنایی به اصول و روش‌های آماری و وجود مسئولیت‌های خانوادگی از موانع شخصی بود (۱۵). در مطالعه دادخواه و همکاران مشغله فکری بیش از حد، عدم تصویب طرح‌های دلخواه محقق و پایین بودن بودجه طرح‌های تحقیقاتی از بیشترین موانع شخصی تحقیق بودند (۱۲). همچنین هامیلتون و همکاران عواملی همچون کمبود وقت، نداشتن مهارت کافی در انجام تحقیق، حجم کاری زیاد و نداشتن علاقه و انگیزه را از موانع شخصی تحقیق می‌دانند (۱۹). لیوید و همکاران در مطالعه خود مشکلات مالی، خانوادگی، برنامه‌های شغلی و درمانی را اصلی‌ترین موانع تحقیق بیان کردند (۲۱). نیز در بررسی موانع تحقیق در یکی از دانشگاه‌های علوم پزشکی، عدم تسلط اعضای هیئت علمی به مهارت‌های رایانه‌ای، جستجوی اینترنتی، مقاله نویسی، روش‌های تحقیق را مهم‌ترین موانع پژوهش‌های دانشگاهی بیان داشتند (۱۴). نتایج بررسی در دانشگاه گیلان نیز مشخص نمود که بر اساس نظر اعضای هیئت علمی مربی، انگیزه قوی و مناسبی برای امر پژوهش وجود ندارد (۹). همچنین نتایج مطالعه‌ای در دانشگاه کرمان نشان داد که عدم مهارت کافی پژوهش‌گران و اعضای هیئت علمی از موانع عمده فردی در انجام تحقیق می‌باشد (۲۰). در مطالعه دیگر کار زیاد در آموزش و تدریس از موانع انجام تولیدات علمی بیان شده است (۱۰). همچنین قابل توجه است که کاهش تمایل به تحقیق در دانشگاه‌های علوم پزشکی و پزشکان، منحصر به کشور ایران نیست، در بررسی مشابهی نیز که در دانشکده پزشکی ایالت پنسیلوانیا صورت گرفت، مشکلات مالی - خانوادگی، برنامه شغلی و وظایف درمانی، از اصلی‌ترین علل عدم فعالیت پژوهشی در ۲۸۳ عضو هیئت علمی محسوب می‌شدند (۱۱). همچنین در دو دهه اخیر، کاهش تعداد تحقیقات و کاهش تعداد دانشمندان محقق در علوم پزشکی ایالات متحده نیز گزارش شده است (۲۷). از آن جایی که تولیدات

- افراد علمی و علاقه‌مند به امور پژوهشی در سیاست‌گذاری امور پژوهشی مشارکت داده نمی‌شوند.
- توزیع منابع پژوهش در بین اعضای هیئت علمی دانشگاه عادلانه نیست.

بحث و نتیجه گیری

نتایج این مطالعه نشان داد ۸۲/۹ درصد از اعضای هیئت علمی در اجرای طرح‌های تحقیقاتی دانشگاه مشارکت داشته‌اند و در این مدت در اجرای ۴۸۱ طرح تحقیقاتی و پایان نامه دانشجویی در داخل و خارج از دانشگاه شرکت نموده‌اند. این در حالیست که در تحقیق انجام گرفته در دانشگاه علوم پزشکی شهرکرد ۲۲۶ نفر (۵۰ درصد) از اعضای هیئت علمی و کارکنان سابقه شرکت در طرح‌های پژوهشی به عنوان مجری یا همکار اصلی را داشته‌اند. به نظر می‌رسد دلیل کم بودن سرانه تحقیق در این مطالعه سرشکنی تحقیقات انجام گرفته بین اعضای هیئت علمی و کارکنان باشد (۱۸). همچنین تحقیقی که در شهر یاسوج انجام گرفت نشان داد که ۸۵/۶ درصد از اعضای هیئت علمی سابقه کار تحقیقاتی را داشته‌اند (۱۵).

موانع شخصی: در مطالعه ما به ترتیب پایین بودن بودجه طرح‌های تحقیقاتی (۴۷ درصد)، مشغله فکری بیش از حد (۴۵/۳ درصد)، عدم اعتماد به نتایج حاصل از طرح‌های تحقیقاتی (۳۷/۶ درصد)، بلا استفاده ماندن نتایج طرح‌های تحقیقاتی (۳۴/۲ درصد) و مشکلات شخصی و خانوادگی (۲۸/۲ درصد) از عوامل شخصی بازدارنده تحقیق بود. در مطالعه سرشتی و همکاران کمبود وقت و مشغله زیاد، ناتوانی ترجمه مقالات به سایر زبان‌ها، وجود مسئولیت‌های زندگی و وجود مسئولیت‌های اجتماعی از موانع فردی انجام تحقیق بودند (۱۸). مطالعه دیگری که در یاسوج

مواعی است که همسو با این تحقیق در مطالعه زینالو، جعفری، دادخواه، خان چمنی، یعقوبی و شکیب به عنوان یکی از موانع مهم بدان اشاره شده است (۲۴، ۲۳، ۱۶، ۱۳، ۱۲، ۷). موانع ماهیتی: بیشترین موانع ماهیتی مطالعه ما عبارت بودند از:

۱- امور تحقیقاتی در ایران حرفه‌ای نیست. ۲- کار پژوهشی دقت، وسواس، ظرافت و حساسیت خاصی را طلب می‌کند. ۳- کار تحقیقاتی بسیار وقت گیر و پردردسر است. ۴- تدریس از تحقیق آسان‌تر و پردرآمدتر است. در مطالعه دادخواه و همکاران ظرافت و حساس بودن تحقیق علمی، انتخاب مسئله از بین مسایل گوناگون موجود در ذهن محقق و مقرون به صرفه نبودن اقتصادی تحقیق بیشترین موانع ماهیتی بودند (۱۲). درخصوص عوامل ماهیتی مانع مربوط به ظرافت و حساس بودن تحقیق علمی با نتایج دادخواه و سبزواری هم‌خوانی دارد (۲۰، ۱۲). بررسی میزان رضایت افراد مورد مطالعه از کیفیت و نحوه برگزاری کارگاه‌های آموزشی نشان می‌دهد بیشترین رضایت از کارگاه‌های Reference Manager, End note مدیریت منابع (۷۴/۳٪) و روش تحقیق مقدماتی (نحوه پروپوزال نویسی) (۷۲/۶٪) و کار با نرم افزارهای آماری مانند SPSS (۶۸/۴٪) و کمترین رضایت از کارگاه‌های مطالعات کارآزمایی بالینی (۲۰/۵٪)، مطالعات مورد شاهدهی (۲۶/۵٪) و روش‌های نمونه گیری و تعیین حجم نمونه (۲۷/۳٪) است. اوزواریس براساس مطالعه خود در زمینه نیازسنجی اعضای هیئت علمی دانشگاه حاج تپه^۱ در ترکیه می‌نویسد که اکثر شرکت کنندگان (۸۶٪) اظهار داشتند که تمایل دارند در برنامه‌های آموزشی که به منظور افزایش آگاهی و مهارت بالینی آنان اجرا می‌شود شرکت کنند. افرادی که در این برنامه شرکت داشتند به میزان زیادی اظهار رضایت کردند (۲۵). اساتید بالینی کادر مهمی در آموزش پزشکی یک دانشکده محسوب می‌شوند بنابراین آموزش این گروه

علمی اهمیت زیادی دارد و کمبود وقت یکی از مشکلاتی است که محققین را از این مهم بازداشته، گروه جراحی دانشگاه کالیفرنیا خدماتی جهت تدوین مقالات پژوهشی اختصاص داده‌اند؛ تا پژوهش‌گران بتوانند فعالیت خود را علی‌رغم کمبود وقت به انجام رسانند (۲۸). موانع درون سازمانی: بیشترین موانع درون سازمانی تحقیق در مطالعه ما به ترتیب عدم برابری کار ساعت تحقیق با کار ساعت تدریس در دانشگاه، طولانی بودن مسیر تصویب طرح‌های تحقیقاتی، عدم حمایت جدی مسئولین دانشگاه از محققان، عدم ارزش گذاری مادی و معنوی بین محقق و غیرمحقق در دانشگاه و پایین بودن بودجه طرح‌های تحقیقاتی بود. در حالی که در مطالعه سرشتی و همکاران، عدم ایجاد انگیزه کافی در پژوهشگران از طرف مسئولان، مقررات دست و پاگیر درخصوص اجرای تحقیقات، عدم استفاده از نتایج تحقیق و در دسترس نبودن نیروهای مشاوره‌ای تحقیقاتی از مهم‌ترین موانع سازمانی بودند. همچنین از موانع سازمانی مطالعه انجام شده در یاسوج به ترتیب کمبود امکانات و تجهیزات لازم، مقررات دست و پاگیر اداری درخصوص اجرای تحقیقات، عدم استفاده از نتایج پژوهش‌ها و عدم ایجاد انگیزه کافی در پژوهشگران از طرف مسئولین در امر پژوهش می‌توان نام برد (۱۸، ۱۵). موانع برون سازمانی: یافته‌های ما نشان داد که به ترتیب بی‌تأثیر بودن نتایج تحقیق در تصمیم‌گیری مدیران و برنامه ریزان در سطح کشور، عدم حمایت جدی مسئولین از محققان و دست آورده‌ای آنان و تحقیقات کاربردی منطبق بر نیازهای جامعه نیستند (نیازسنجی انجام نمی‌شود) در جامعه از بیشترین موانع برون سازمانی بودند. در مطالعه دادخواه و همکاران به ترتیب بی‌تأثیر بودن نتایج تحقیق در تصمیم‌گیری‌های مدیران، پایین بودن سرانه تحقیق در کشور، عدم وجود انجمن‌های صنفی محققان در سطح استان از بیشترین موانع برون سازمانی بودند. در مطالعه کریمیان و همکاران عدم کاربست نتایج تحقیقات از مهم‌ترین موانع بود (۲۲، ۱۲). مشکلات مالی یکی از

^۱ Hoctepe

اعضای هیئت علمی دانشگاه به مقوله پژوهش در این مطالعه، ۶۵/۸۹ درصد و مثبت ارزیابی شد. که این نتیجه با مطالعه دانشگاه علوم پزشکی همدان، که ۸۶/۶ درصد از اعضای هیئت علمی آن دانشگاه نگرش مثبتی به امر تحقیق داشتند هم‌خوانی دارد (۱۷). نتایج نشان داد که اکثریت اعضای هیئت علمی برای انجام امور پژوهشی علاقمند بوده و هر چند مشکلات و گرفتاری‌های ناشی از عوامل شخصی، درون سازمانی، برون سازمانی و ماهیتی به عنوان عوامل بازدارنده از حضور جدی آنان در عرصه‌های پژوهشی جلوگیری می‌کند ولی دانشگاه با شناخت موانع و تنظیم برنامه‌های منسجم در زمینه ایجاد انگیزه و علاقه به تحقیق در آنان می‌تواند در حل موانع، موثر باشد. بدیهی است اصلاح مسیر آموزش و ترویج آموزش مبتنی بر پژوهش همراه با برگزاری کارگاه‌های آموزشی و نیز برگزاری سمینارهای آشنایی با چهره‌های پژوهشی کشور نیز می‌تواند راهگشا باشد.

با شیوه‌های مختلف مانند برگزاری کارگاه و اجرای برنامه‌های آموزشی در گروه‌های کوچک و یا بزرگ می‌تواند موجب افزایش توانمندی آنان شده. و در رسیدن به اهداف آموزشی و برآوردن نیازهای آموزشی آنان تاثیر بسزایی داشته باشد (۲۶). در بررسی نظرات هیئت علمی در زمینه رضایت از کیفیت خدمات مشاوره‌ای مورد نیاز تحقیق در دانشگاه از قبیل کمک در تدوین پروپوزال و گزارش نهائی، خدمات آماری، استخراج مقاله، تایپ و پرینت، امور پرسشگری در این مطالعه، تنها ۱۵/۴ درصد افراد رضایت نداشته‌اند ولی ۸۴/۶ درصد از افراد مورد مطالعه از خدمات کمک پژوهشی اظهار رضایت کرده‌اند. در حالی که نتایج تحقیق در دانشگاه علوم پزشکی ایران نشان می‌دهد که محدودیت‌های تایپ، پرینت، زیراکس، مشاوره پژوهشی، اینترنت، کتابخانه به ترتیب مهم‌ترین عوامل نارضایتی افراد از خدمات کمک پژوهشی در دانشکده مزبور می‌باشد (۱۴). نگرش

References:

1. PROGRIS Homepage. Program on Globalization and Regional Innovation Systems Centre for International Studies. [Internet]. 1997 [cited 2013 Jan 8]. Available from: <http://www.utoronto.ca/progris/presentations/index.html>
2. Foroughi F, Kharrazi H. Faculty Members' Scientific Productivity in Kermanshah Medical Sciences University. *Iran J Med Educ* 2005; 5 (2): 181-87. (Persian)
3. Anbari Z, Jamshidifar A, Setareh M. The viewpoints of faculty members about research activities problems in Arak University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ* 2005; 5 (2): 196-8. (Persian)
4. Alaei M, Azami A. The students' attitudes towards research in ilam university of medical sciences, 2001. *Hbi j* 2004; 12(42-43): 39-44. (Persian)
5. Mahjub H, Koorki M, Sheikh N. A Comparative Study of Factors Affecting Reluctance to Scientific Writing from The Viewpoints of Basic and Clinical Sciences Faculty Members in Hamedan University of Medical Sciences in 2006. *Iran J Med Educ* 2008; 8 (1): 158-63. (Persian)
6. Movahhedi M. why iranian universities, are not on top universities in the world [Internet]. 2006 [cited 2013 Jan 8]. Available from: <http://korsinews.ir/>
7. Khanchamani J. Knowledge production and expanding the frontiers of knowledge and basic strategies for cultural social and industrial development of Iran. Tehran: Islamic Azad University Publications; 2004. (Persian).
8. Moein M. 1st National Conference on Research Issues. Tehran: Rahyaft; 1999. P.123.. (Persian)

9. Farmanber RA, Asgari F. Study of Constraining Factors of Research from the Viewpoint of Faculty Members in Guilan University of Medical Sciences. *J Guilan Univ Med Sci* 2004;4(54): 84-91. (Persian)
10. Koraki M, Mahjob H, Shakh N, Zohor AR, Fekri AR. The Viewpoints of Faculty Members about Factors Effect on Willing Scientific Writing in Hamedan University of Medical Sciences. *Scientific J Hamedan Univ Med Sci* 2008;46(4): 56-63. (Persian)
11. Lloyd T, Phillips BR, Aber RC. Factors that Influence Doctors' Participation in Clinical Research. *Med Educ* 2004;38(8): 848-51.
12. Dadkhah B, Mohammadi MA, Pour naseri Sh, Mozafari N, Adham D. View of ardabil province universities scientific members' about research and its limitations. *J Ardabil Univ Med Sci* 2008; 8(1): 37-44. (Persian)
13. Shakib AH. Barriers to doing research on faculty review of Lorestan University of Medical Sciences. Available from URL: www.iautj.ac.ir/sarticle.dit/shakib.project.3.Htm.
14. Zohor AR, Fekri AR. Barriers to research from the perspective of faculty members in Iran. *Payesh Health Monit* 2003; 2(2). (Persian)
15. Alamdari AK, Afshoon E. The View Point of Faculty Members on Research Barriers at Yasuj Universities. *Rmaghane-danesh* 2003; 2 (2): 27-34. (Persian)
16. Yaghobi T, Jafari H, Ataei M. Research project to investigate the barriers and problems from the perspectives of university faculty members, Mazandaran. Tehran: 4th National Congress on Medical Education; 2000. P. 186. (Persian)
17. Mani Kashani Kh, Tavakkol M. Study of the scientific boards of Hamadan University of Medical Sciences' attitude toward research. *Sci J Hamdan Univ Med Sci* 1996. 3(2).
18. Sereshti M, Kazemian A, Daris F. Research barriers from the viewpoint of faculty members and employees of Shahrekord University of Medical Sciences. *Iran J Educ Strategies* 2010; 3(2): 51-7. (Persian)
19. Hamilton GA. Two faces of nurse faculty: teacher and researcher. *J Adv Nurs* 1986;11(2): 217-23.
20. Hamilton GA. Two faces of nurse faculty: teacher and researcher. *J Adv Nurs* 1986;11(2):217-23.
21. Lloyd T, Phillips BR, Aber RC. Factors that influence doctors' participation in clinical research. *Med Educ* 2004;38(8): 848-51.
22. Karimian Zahra, Sabbaghian Zahra, Saleh Sedghpour B, Lotfi F. Internal Obstacles in Research Activities: Faculty Members' Viewpoints in Shiraz University of Medical Sciences. *Iran J Med Educ* 2012; 11 (7): 750-63.
23. Zinaloo AA, Mohammadi M, Geranmayeh M, Farsaam H, Khakbazan Z. Research perspective at Tehran University of Medical Sciences from the viewpoint of the faculty members. *Iran J Med Educ* 2002; 2 (0): 60.
24. Jafari H, Yaghoubi T, Heidari J, Esmaeili R, Hekmat Ara M, Ataei M. Ideas of the Mazandaran University of Medical Sciences faculty members towards the internal and external organizational obstacles effective on their research process in 2000. *Educ Res quarterly Shakiba*. 2004; 4(6,7): 13-20. (Persian)
25. Bahar-Ozvaris S, Aslan D, Sahin-Hodoglugil N, Sayek I. A faculty development program evaluation: from needs assessment to long-term effects, of the teaching skills improvement program. *Teach Learn Med* 2004;16(4):368-75.
26. Skeff KM, Stratos GA, Bergen MR, Sampson K, Deutsch SL. Regional teaching improvement programs for community-based teachers. *Am. J. Med* 1999;106(1):76-80.
27. Solomon SS, Tom SC, Pichert J, Wasserman D, Powers AC. Impact of Medical Student Research

- in the Development of Physician-Scientists. *J Investig Med* 2003;51(3): 149-56.
28. Derish PA, Maa J, Ascher NL, Harris HW. Enhancing the mission of academic surgery by promoting scientific writing skills. *J. Surg. Res* 2007;140(2):177-83.
29. Haynes B, Haines A. Barriers and Bridge to Evidence Based Clinical Practice. *Brit Med J* 1998;31(7): 273-4.
30. Darabi SH. The Study of the Magnitude of the Research Problems before and after the Administrative and Management Interventions from the Faculty Members and Researchers' Viewpoint at Qom University of Medical Sciences , Qom, Iran, during 2004-2008. *Qom Univ Med Sci J* 2009;3(3): 37-44.